

Bländad furste

Nya dikter i Gunnar Ekelöfs Diwantrilogi

GUNNAR EKELÖFS tre sista böcker, den så kallade Diwantrilogin, väckte stor uppmärksamhet då de kom ut och anses av många utgöra krönet på hans författarskap. "Diwan över Fursten av Emgión", som utgavs 1965 och belönades med Nordiska rådets stora litteraturpris, följdes året därpå av "Sagan om Fatumeh". Den tredje boken, "Vägvisare till underjorden", som han själv betraktade som diwandiktningens mittvalv, publicerades på hösten 1967 bara något halvår före hans bortgång. Alla tre har de med beteckningen trilogi översatts till franska, engelska, holländska och spanska.

Men Ekelöfs avsikt hade varit att ge ut ytterligare två volymer. Flera dikter avsedda för diwanens fortsättning hann han själv placera i tidningar och tidskrifter, medan annat publicerades åren närmast efter hans bortgång.

Hur mycket mera som till nu har legat orört i anteckningsböcker och andra handskrifter har framkom-

mit först i samband med förberedelserna för den samlade utgåva av Gunnar Ekelöfs skrifter som börjar utkomma i höst. Det tredje bandet innehåller således två nya diwanböcker, sammanställningar som har fått namnen "Diwan 2" och "Fatumeh 2", eftersom de utgör parallellböcker till "Diwan över Fursten av Emgión" respektive "Sagan om Fatumeh". Tillsammans rymmer de 106 "nya" dikter.

Ekelöf detaljplanerade aldrig själv fortsättningen av "trilogin", utan sammanställningarna har gjorts i efterhand med hjälp av både yttre och inre kriterier och med kännedom om hans sätt att arbeta.

Den andra furstesamlingen, "Diwan 2", är delad i två hälften som är uppbyggda kring samma berättelsestrådar som genomlöper 1965 års originalsamling. Den ägnas alltså den fiktive kurdiske fursten av Emgión, uppkallad efter Ekelöfs redan från 1930-talet sporadiskt använda *nom de guerre*. Tiden är 1000-talet, den bysantinska epok

som Ekelöf valt som en spegel för vår egen, inte mindre grymma samtid. Den upproriske fursten från det bysantinska rikets östra gränstrakter har lidit nederlag och befinner sig i fängelset, inrymt i det kejsrerliga Vlachernepalatset i Konstantinopel.

Före bländningen såg fursten i palatsets kapell en bild av Den heliga jungfrun, en ikon som drabbade honom likt en uppenbarelse. Bilden av Madonnan ger honom kraft att överleva tortyren.

Den första avdelningen av "Diwan 2" slutar med att fursten, bländad som straff för att han gjort uppror mot kejsarmakten, släpps ut i natten.

Rösten i dikterna skiftar. Ibland är den furstens, ibland är den ministrarnas för "de hemliga ärendena".

Kurban-gumse, är en bagge som offras vid den årliga, turkiska Kurban bayram-festen.

De dikter som återges här har inte tidigare varit publicerade.

REIDAR EKNER

Gudinna/du som dansar

Gudinna
du som dansar
med lätta fötter
Om jag kunde
skulle jag ta fatt om
en av dina fötter
så att du stupade
Men jag ligger här förlamad
och du är en liten flicka
för ingen särskild
Jag vet för hur många du är
men hjälp mig en dag till mig själv
eller bespara mig detta lidande

Jag skänker dig denna mörka håla

Jag skänker dig denna mörka håla
under Vlachernepalatset
Och ovanpå ger jag dig
Baghdád-kiosken

Sedan skall jag låta
en av eunuckerna
hålla dig under vattnet
i bassängen
där bredvid. Du skall inte andas

Munken i Split

Munken i Split i sin klostercell
lät jag skära runt halsen
det vet du
så att ett hårt snott bindgarn
kunde fästas i såret
som när det krympte
fick honom att uppge andan
Jag har inte begått något mord
Jag har endast humaniserat halshuggning
Jag vill du skall vetat.

Likflugorna börjar flyga

Likflugorna börjar flyga
omkring mig
Jag hör dem
eller är det bara en av de inbillningar
med vilka Storherren brukar fresta sina fångar
Må de äta
Må de förpesta min luft
Jag är snart idel ande
en ren andedräkt
sådan som fostrat mig att leva
bland Emghions berg
furste bland mina bröder och systrar
Må de vara får eller getter.

När bländar

När bländar deras bödlar
också öronen?
O, det är ett lätt stick
men har du ögonen kvar
kan du föra ett Svärd
korsa det med deras
ja, med tolv av dem
och när de fallit
själv dö den trettonde

Någon sade mig

Någon sade mig
att rikta blicken uppåt
mot Gud i himlen
Jag såg en stackars präst
med långt skägg och flätat nackhår
som inte rådde för detta

Hur skulle han kunna
rå på sig själv?
Hur skulle han
döma över andra
över min långa dolk
med vackert fäste, ärvd
riktad mot dem jag hatat
eller mot mig själv
Jag har den inte längre
men dess handtag känns i min hand
Jag tar livet av en fuskare
lika väl som av mig själv, en furste
Det är jag skyldig mig.

Jag hör dem berätta

Jag hör dem berätta
om tre män i en brinnande ugn
oskadda. Jag hör
om Daniel, som även vi vörda,
han som sövde och lät sig slickas
av lejonerna. Jag hör om konungar i ormgropar
och alla oskadda
Att i tre gånger tre dygn
stå till armhålorna i iskallt vatten
och icke vara oskadd
är mitt öde
Jag får inte sömn i ögonen
av rädsla att drunkna

De äter inte människokött

De äter inte människokött
dessa bödlar
lika litet som svinkött
det vet jag
men de klädde av mig
vad jag ännu hade av kläder
och strök mig röd på ryggen
som om jag varit en Kurban-gumse
De kallade mig Günes
enligt sin vana
Jag vet, mina ögon är svarta
Jag vet när mina ögon blir svartare än blindas ögon
men jag var bakbunden
annars hade jag låtit dem begå mitt självmord

Jag ligger här

Jag ligger här
i ledan
av leran
Jag har format deras namn
av mitt eget träck
i Kurdisk skrift
Vem vet vad som sker
som ingen förstår
Men bergen har vi, där ingen kan hitta oss
de kassiadoftande bergen

Dock dyrkar jag varken
Gud eller Djävul
är varken av Shia eller Sunna
eller himmel eller Helvete
Jag är av dig
bara av dig
som smekt mig
med mina ögons ljus
på natten som Måne
på dagen som sol
och alltid som Ont och Gott

Jag ser ingen skillnad
mellan ett ljus och ett annat
Du själv var osynlig
i detta så kallade ljus
men inom mig: Icke —

Jag fick en hjälpare

Jag fick en hjälpare i mitt fängelse
där jag låg naken, skändad, intill feber
Väktaren såg på mig som på ett blekt lik
men jag hade silverbolen i munnen
efter allt detta
Han släppte ut mig i svarta natten, naken